

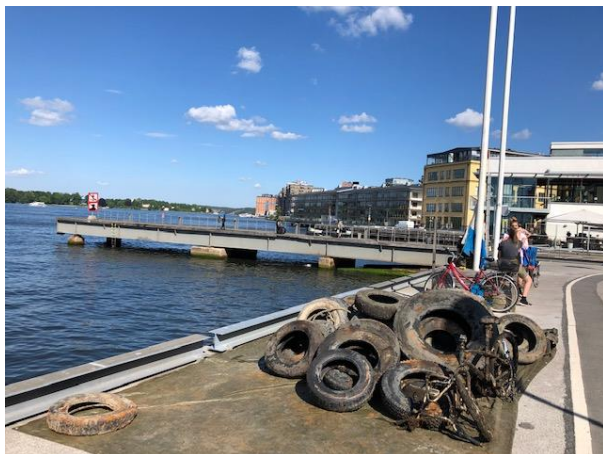
SOMMARHÄLSNING

FRÅN AGNES ADVOKATBYRÅ

Nu är det äntligen sommar igen efter ett år i väntans tider! Trots allt har året bjudit på en hel del intressant och det har inte varit problem att hitta uppslag att rapportera om i vårt sommarbrev, utan snarare att få med allt som händer. Inom vattenområdet har samverkansprocesserna inför de kommande omprövningarna påbörjats och vattenmyndigheterna har presenterat förslag till nya miljökvalitetsnormer för vatten som har kritiserats. Och alldeles nyss kom domen vi väntat på angående funktionsvillkor för fiskvägar. Skogsutredningen och Artskyddsutredningen har båda levererat omfattande betänkanden. Inom avfallsområdet pågår det som vanligt mycket och som vi rapporterade om även förra året sätter arbetet för klimatomställning och cirkulär ekonomi sina avtryck även i lagstiftningsarbetet. På byrån har vi ägnat oss åt bottenrensning utanför kontoret i Finnboda tillsammans med Rena Mälaren och vi hittade både ett och annat.

Med tillönskan om matnyttig läsning och en riktigt fin sommar med renare bad!

A scenic landscape photograph featuring a large, dark, layered rock formation in the foreground on the left. The rock has a rough, textured surface with visible horizontal strata. In the background, a calm body of water reflects the bright sunlight, creating a shimmering effect. The far shore is lined with a dense forest of evergreen trees, and distant hills are visible under a clear, light blue sky. A small bird is seen in flight in the upper left portion of the sky.

**NYTT INOM
VATTENOMRÅDET**

Senaste nytt om den nationella planen för moderna miljövillkor

Förberedelserna inför de första domstolsprövningarna inom ramen för den nationella planen är i full gång. De första ansökningarna ska ges in till mark- och miljödomstolarna senast den 1 februari nästa år och regionala samverkansprocesser om det underlag som behövs för prövningarna pågår just nu runt om i landet. Målet med planen är att vattenkraften ska förses med moderna miljövillkor och att detta ska ske på ett samordnat sätt så att största möjliga miljönytta kan uppnås samtidigt som en nationell effektiv tillgång på vattenkraftsel säkerställs.

I samband med att lagstiftningen om moderna miljövillkor trädde i kraft den 1 januari 2019 infördes ett krav på att vattenmyndigheterna, vid beslut om miljökvalitetsnormer, ska utnyttja möjligheterna att förklara vattenförekomster som kraftigt modifierade och besluta om mindre stränga krav fullt ut. Då miljökvalitetsnormerna kan förväntas få en avgörande betydelse för vilka miljökrav som kommer att ställas på vattenkraften har vattenmyndigheterna under det senaste året sett över nuvarande normer och klassificeringar för de vattenförekomster som berörs av den nationella planen under de första åren 2022-2024.

Vattenmyndigheternas förslag till nya normer och klassificeringar skickades ut på remiss den 1 mars i år och remisstiden var två månader, [se förslaget här](#). Flera av de remissinstanser som yttrat sig har varit kritiska mot förslagen. Kritiken gäller bl a brister i det underlag som förslagen grundar sig på, bristande delaktighet i den process som lett fram till förslagen, att ramdirektivets möjligheter till undantag och mindre stränga krav inte har utnyttjats fullt och att vattenmyndigheterna inte i alla delar följt gällande föreskrifter och vägledningar om normsättning och klassificering.

Enligt gällande tidplan ska beslut om åtgärdsprogram, förvaltningsplaner och miljökvalitetsnormer för den kommande förvaltningscykeln, 2021–2027, fattas i december i år. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har dock begärt att

regeringen förbehåller sig prövningen av åtgärdsprogrammen. Om så blir fallet finns en risk att besluten om nya normer senareläggs. Normsättningen kan också komma att ses över i samband med de enskilda domstolsprövningarna om prövningsunderlaget ger anledning att ifrågasätta normsättningen och detta har betydelse för möjligheterna att föreskriva rimliga och ändamålsenliga villkor.

Innan prövningarna enligt den nationella planen inleds förväntas bevarandeplanerna för de Natura 2000-områden som berörs av prövningarna ses över så att det tydligare framgår vilka åtgärder som behöver vidtas för att uppnå bevarandemålen för respektive Natura 2000-område. Havs- och vattenmyndigheten har under våren gett ut en vägledning om hur översynen bör göras, [se vägledningen här](#).

Förslag till normer i vatten som påverkas av vattenkraft får kritik av Havs- och vattenmyndigheten

Som nämnts ovan lämnade vattenmyndigheterna den 1 mars i år förslag på uppdaterade miljökvalitetsnormer för vattenförekomster som påverkas av vattenkraft. Förslagen är avgränsade till de avrinningsområden där prövningarna enligt den nationella planen ska inledas under åren 2022–2024. Syftet med översynen är att säkerställa att statusklassningen, så långt det är möjligt, återspeglar aktuell miljöstatus och att normsättningen är korrekt med utgångspunkt i gällande bedömningsgrunder och kravet på att ramdirektivets möjligheter till undantag och mindre stränga krav utnyttjas fullt ut. Förslagen innebär bl a mindre stränga krav i vissa vattenförekomster som påverkas av de kraftverk som har störst betydelse för reglerförmågan på nationell nivå, s k klass 1 kraftverk. För övriga vattenförekomster föreslås i nuläget inga mindre stränga krav vilket bl a motiveras med bristande underlag.

Förslagen har stött på omfattande kritik från HaV som är den myndighet som vägleder vattenmyndigheterna i arbetet med normsättning och klassificering.

HaV anser bl a att översynen borde ha omfattat samtliga vattenförekomster som påverkas av den nationella planen. Enligt HaV kan normsättningen inom

avrinningsområden som ligger senare i planen få betydelse för vilka krav som ställs för de anläggningar som ligger tidigt i planen. HaV anser vidare att det kan ifrågasättas om vattenmyndigheterna har tillämpat reglerna om kraftigt modifierade vatten och mindre stränga krav korrekt i alla delar och om ramdirektivets möjligheter till undantag och mindre stränga krav har utnyttjats fullt ut. Vidare riktar HaV kritik mot det underlag som legat till grund för vattenmyndigheternas bedömningar och mot att den process som lett fram till samrådet inte varit tillräckligt transparent. Enligt HaV skulle en del av det underlag som saknas och som är nödvändigt för att göra korrekta bedömningar ha kunnat inhämtas om verksamhetsutövare och andra berörda getts möjlighet att delta i arbetet med framtagandet av förslagen. HaV anser även att det finns brister kring dokumentationen av de bedömningar som ligger till grund för vattenmyndigheternas förslag. [Se HaV:s yttrande här](#).

Normerna för nästa förvaltningscykel ska enligt gällande tidplan beslutas av vattendelegationerna i december i år.

Vattenkraftens miljöfond

Vattenkraftens miljöfond har drivit ett pilotprojekt i Ljungan tillsammans med verksamhetsutövarna samt Länsstyrelserna i Jämtlands och Västernorrlands län för att utarbeta och testa arbetsmetoder för den regionala samverkan som ska genomföras enligt den nationella planen. Under arbetets gång har även underlag för samordnade provningar tagits fram. [Projektrapporterna finns på fondens hemsida](#).

Fonden har även uppdaterat sin ersättningsguide – Vad krävs för att få ersättning från Fonden i april, där man förtydligat reglerna för ersättning vid omprovning respektive tillståndsprövning. [Här hittar du ersättningsguiden](#).

PÅ GÅNG

Från avfall till cirkulär ekonomi

Ett urval av årets händelser inom avfallsområdet:

- Regeringen har beslutat om [Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen i Sverige \(M2020/01133\)](#) som fastslog en övergripande vision och fyra fokusområden som regeringen utvecklar vidare i Cirkulär ekonomi – Handlingsplan för omställning av Sverige. Detta har resulterat i ett antal utredningar avseende bl a ett utökat producentansvar och masshantering.
- Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utreda hanteringen av jord- och schaktmassor, entreprenadberg och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål. Naturvårdsverket ska göra en bred översyn av dagens hantering och föreslå justeringar i regelverket och eventuellt andra styrmedel.
- I [Ordning och reda på avfallet \(M2021/00207\)](#) föreslås undantag från kravet på tillstånd enligt miljöprövningsförordningen (MPF) för deponering av icke farligt avfall för åtgärder som vidtas med icke-förorenad jord och naturligt förekommande material som schaktas ur i samband med en byggverksamhet, där det är säkerställt att materialet kommer att användas i sitt naturliga tillstånd för anläggningsändamål i anslutning till den plats där schaktningen utfördes. Materialet bör kunna flyttas mellan olika närliggande projekt eller inom ramen för ett byggprojekt så länge bakgrundshalterna av olika ämnen är väsentligen desamma. Även ändringar i bestämmelserna om tillstånds- och anmälningsplikt i 29 kap MPF för mekanisk bearbetning och sortering och lagring av icke-farligt avfall, ytterligare krav på uppgifter vid anmälan, möjlighet att ställa krav på säkerhet för anmälningspliktiga verksamheter samt en utvidgning av en befintlig straffbestämmelse föreslås.
- Alternativa lösningar för hur yrkesmässiga verksamheter ska få ökad möjlighet att ta hand om sitt kommunala avfall presenterades i [SOU 2021:24](#). Förändringar föreslås i lagstiftningen som möjliggör för verksamheter som har ett avfallsabonnemang hos kommunen att göra friväl

för transport och hantering av sitt kommunala avfall efter anmälan till kommunen. Utredningen lägger även fram ett dispensalternativ.

- Regeringen beslutade att producentansvaret för returpapper ska upphävas och att ansvaret för insamling ska överlåtas till kommunerna ([M2020/ 01079/Ke](#)).
- I [SOU 2020:72](#) föreslås ett producentansvar för textil i form av ett tillståndspliktigt insamlingssystem som möjliggör fortsatt insamling för ideella aktörer och kommuner.
- I [SOU 2021:26](#) avstyrks införande av ett pantsystem för småelektronik men utredningen lämnar ett förslag utifrån direktivets krav på pantbevis för mobiltelefoner som fås vid inköp. Istället föreslås bl a en utveckling av befintligt producentansvar på ett sådant sätt att förberedelse för återanvändning möjliggörs.
- Miljödepartementet ska också genomföra en intern översyn av producentansvaret för förpackningar och lämna förslag på ny lagstiftning.

Klimaträttsutredningens första fas färdig

Klimaträttsutredningen överlämnade i mars sitt delbetänkande, [En klimat-anpassad miljöbalk för samtiden och framtiden \(SOU 2021:21\)](#), och fortsätter nu arbetet med ett slutbetänkande som ska redovisas senast den 15 maj 2022. Utredningsuppdraget är att se över all relevant svensk lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag och det första delbetänkandet fokuserar på klimatanpassningar av miljöbalken. Förslag som presenteras innebär att klimataspekten förtydligas i de allmänna hänsynreglerna och i beslutsunderlagen. Utredningen anser även att stoppregeln i 2 kap. 9 § miljöbalken är tillämplig på utsläpp av växthusgaser från verksamheter som ingår i EU:s utsläppshandelssystem, vilket skiljer sig från den bedömning som Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) gjorde i Preemraff-målet förra året. Utredningen bedömer även att det bör införas ökade möjligheter till omprövning och tidsbegränsning av tillstånd samt att möjligheten till ändringstillstånd ska utökas

och föreslår att det tillsätts en särskild utredning av detta. Nu fortsätter utredningens andra fas som fokuserar på anpassningar för bl a elektrifieringen av samhället och transporteffektivitet. Utredningen har även bett om ett tilläggsuppdrag för att utreda en avvägningsregel om klimatnytta. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 maj 2022.

Skogsutredningen

I betänkandet [Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen \(SOU 2020:73\)](#) lämnas ett antal förslag för att komma till rätta med den svårösta problematik som finns inom området, med målsättningen om ökad biologisk mångfald samtidigt som skogsbruket ska kunna utvecklas och äganderätten värnas. Utredningen pekar på målkonflikterna, som dock behöver lösas på politisk nivå, och föreslår ett antal åtgärder. Bland annat att en handlingsplan för biologisk mångfald tas fram med konkreta åtgärder, att markägares ställning förstärks genom att skydd av områden i huvudsak ska ske frivilligt samt ett nytt kunskapskrav för markägare i skogsvårdslagstiftningen. Särskilt intressant ur juridiskt perspektiv är att Skogsstyrelsen uppmanas att omedelbart upphöra med sin nyckelbiotopsinventering och att gallra i sina register, då detta saknar lagstöd.

Förslag till ändringar i artskyddslagstiftningen

De svenska artskyddsreglerna har länge varit föremål för kritik och en särskild utredare tillsattes förra året för att se över artskyddslagstiftningen. Utredningen har i början av juni presenterat ett omfattande betänkande, [Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar \(SOU 2021:51\)](#). Förslagen innebär ändringar i artskyddslagstiftningen för att skapa en bättre överensstämmelse med direktivens ordalydelse och EU-domstolens praxis. Ett steg i rätt riktning är att bestämmelserna ändras så att fågel- respektive livsmiljödirektiven föreslås regleras i separata bestämmelser. Utredningen föreslår även att en ny typ av kunskapsunderlag, livsmiljöunderlag, ska tas fram av varje länsstyrelse och uppdateras vart femte år. Därutöver föreslås en ny punkt i 31 kap 4 § MB om ersättning kopplat till artskyddsdispens och utredningen förespråkar även

att s k naturvårdsavtal ska användas med markägare. En kritik som framförts mot utredningen är att rätten till ersättning för markägare inskränks.

Miljöprövningsutredningen (Dir 2020:86)

I augusti 2020 tillsattes en särskild utredare för att se över det nuvarande systemet för miljöprövning och att lämna förslag på de ändringar och åtgärder som krävs för att uppnå en modernare och mer effektiv miljöprövning. Utredningen har många viktiga frågor att ta ställning till, bland annat om det är möjligt att få till en enklare och mer effektiv process för prövning av åtgärder som bidrar till miljö- och klimatförbättrande investeringar, se över utrymmet att ersätta tillståndsprövning med anmälan samt bestämmelserna om ändrings-tillstånd. Vidare ska även myndigheternas roll tydliggöras samt prövningen hos miljöprövningsdelegationerna ses över för att eventuellt koncentrera prövningen till färre sådana. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2021. [Se utredningsdirektivet här.](#)

Utredning om innovationskritiska metaller och mineral (Dir. 2021:16)

Regeringen tillsatte i mars i år en utredning som ska se över regelverket och prövningsprocesserna för utvinning av s k innovationskritiska metaller och mineral. Det handlar bl a om sådana sällsynta metaller och mineral som används i relativt små mängder men som är nödvändiga för t.ex. vindkraftverk och elbilsbatterier och som till följd av omställning till ett fossilfritt samhälle kommer att efterfrågas i allt större utsträckning. Syftet med utredningen är att föreslå sådana regelförändringar som krävs för att säkerställa en hållbar försörjning av sådana metaller och mineral. Utredaren ska föreslå regelförändringar som innebär att bättre hänsyn tas till både projektens lokala miljöpåverkan och dess samhällsnytta, t.ex. en minskad klimatpåverkan, och att en större del av det värde som gruv- och mineralnäringen genererar kommer hela landet till del. Utredningen ska redovisas senast den 31 oktober 2022. [Se utredningsdirektivet här.](#)

An aerial, top-down view of a dense forest of evergreen trees, likely spruce or fir. The canopy is thick and textured, with varying shades of green and some darker patches where the trees are more closely packed. The word "PRAXIS" is overlaid in the bottom right corner in a white, bold, sans-serif font.

PRAXIS

Högsta domstolen tolkar reglerna om preskription och preklusion

Högsta domstolen (HD) har genom en dom den 15 december 2020 ([NJA 2020 s. 997](#)) avgjort vad som gäller i fråga om preklusion rörande fordringar enligt 10 kap miljöbalken och uttalar sig även om preskriptionsreglerna. Tvisten i målet gällde en regressfordran som ett bolag, som frivilligt åtagit sig saneringsåtgärder, hade mot ett bolag som tidigare ägt fastigheten och låtit genomföra rivnings- och utfyllnadsarbeten. Bolaget som vidtagit rivnings- och utfyllnadsåtgärderna hade emellertid likviderats och frågan i målet kom därför att handla om den påstådda fordran hade prekluderats enligt lagen om kallelse på okända borgenärer. HD uttalar i målet att om fordran prekluderats innebär det att principen om att förorenaren betalar inte kommer få fullt genomslag, men att effekterna av att fordringar inte prekluderas är svåra att förutsäga och att den typen av överväganden lämpligen behandlas i ett lagstiftningsärende. HD slår därför fast att reglerna om preklusion bör tillämpas även på fordringar enligt 10 kap MB. När det gäller preskription uttalar HD dock att bestämmelsen i 10 kap 8 § MB om undantag från preskription också ska omfatta regressfordringar. Enligt HD skulle annars möjligheten till regress bli starkt begränsad eftersom den aktuella typen av skador ofta kan förväntas bli kända först när lång tid förflutit, vilket skulle vara mindre väl förenligt med principen om att förorenaren ska betala.

Rätt till skadestånd för förorenat dricksvatten

Blekinge tingsrätt har meddelat dom i det uppmärksammade PFAS-målet ([dom den 2021-04-13 i mål nr T 1530-16 m fl](#)). 165 personer krävde kompensation från ett kommunalt bolag som distribuerat dricksvatten som förorenats av PFAS (perfluorerade alkylsubstanser) från en närliggande brandövningsplats. Tingsrätten fastställde att bolaget är ansvarigt för att kompensera kärandena för personskada i form av förhöjda halter PFAS i blodet innebärande ökade hälsorisker och fysiska förändringar och försämringar av kroppen. Däremot ogillade tingsrätten yrkandet att det ska fastställas att bolaget är ansvarigt för att kompensera för oro för ohälsa och

försämrad hälso- och livsprognos. Domen är unik då det är första gången som produktansvarslagen tillämpas på dricksvattenproducenter. Domen har överklagats.

Vägledande dom om artskydd från EU-domstolen

EU-domstolen har den 4 mars 2021 i de förenade målen [C 473/19 och C 474/19](#) tolkat art- och habitatdirektivets och fågeldirektivets bestämmelser om artskydd efter begäran om förhandsavgörande från Mark- och miljödomstolen (MMD) vid Vänersborgs tingsrätt i två mål gällande skogsbruksåtgärder (mål nr M 1147-18 och M 258-17). EU-domstolen tog ställning till förbuden i artikel 5 i fågelskyddsdirektivet respektive artikel 12 i livsmiljödirektivet och innehåller flera intressanta uttalanden avseende den svenska tolkningen av artskyddsbestämmelserna. Avgörandet klargör att den praxis som utvecklats i svensk rätt (se bl a MÖD 2016:1), som innebär att förbuden mot att döda/förstöra/skada/störa skyddade arter endast omfattar arter vars bevarandestatus riskerar att påverkas negativt, strider mot art- och habitatdirektivet. Förbuden i art- och habitatdirektivet förutsätter enligt EU-domstolen inte att en viss åtgärd riskerar att påverka den berörda artens bevarandestatus negativt, utan förbuden aktualiseras även på individnivå. Skyddet upphör inte heller att gälla för arter som har uppnått gynnsam bevarandestatus. Det kan noteras att dessa uttalanden endast gäller art- och habitatdirektivet och inte fågeldirektivet. I den svenska artskyddsförordningen har dock de båda direktiven implementerats genom gemensamma bestämmelser. Handläggningen av målen vid MMD i Vänersborg pågår fortfarande.

Uppskjutna frågor hinder för tillåtlighetsbedömning

Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt hade i deldom lagligförklarat och meddelat tillstånd till en vattenverksamhet samt meddelat tillstånd enligt Natura 2000-bestämmelserna. I målet sköts frågan om bl a utformningen av en flyktväg för fisk och därtill hörande tappnings storlek upp genom ett prövotidsförordnande. Målet överklagades till MÖD som i dom den 6 maj 2021 i [mål nr M 5584-20](#) konstaterade att ån omfattas av utbyggnadsförbudet i 4 kap 6 § MB och att sträckan förbi kraftstationen ingår i ett Natura 2000-

område. MÖD bedömde att de uppskjutna frågorna rörde tillåtligheten och att det därför inte varit möjligt att skjuta upp dem på det sätt som MMD gjort. MMD:s deldom undanröjdes därför och målet återförvisades till MMD för fortsatt behandling.

Buller från Boovallen en olägenhet

MÖD har den 16 december 2020 i [mål nr M 7353-19](#) prövat buller från en idrottsanläggning. Fritidsnämnden i Nacka kommun hade förelagts att bygga bullerskydd vid idrottsanläggningen Boovallen. Domstolen konstaterade att buller från idrottsanläggningar är mycket varierande till sin karaktär och annorlunda än det buller som avses i Naturvårdsverkets vägledning om industribuller och annat verksamhetsbuller. Vid en bedömning av erforderliga skyddsåtgärder måste därför en samlad bedömning göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. MÖD bedömde att verksamheten vid Boovallen gav upphov till en olägenhet för människors hälsa, men att det med hänsyn till allmänintresset inte fanns skäl att förbjuda verksamheten. Enligt MÖD var det rimligt att kräva vissa tidsbegränsningar, men inte att ålägga kommunen att anlägga ett bullerskydd.

Funktionsvillkor för faunapassager

MÖD har i en dom den 22 juni i år i mål M 12253-19 angående Brunsbergs kraftverk prövat frågan om hur villkor om faunapassager bör utformas med hänsyn till kraven på funktion och bästa möjliga teknik. MÖD slår fast att frågan om vad som utgör bästa möjliga teknik med avseende på faunapassager måste bestämmas utifrån de platsspecifika förutsättningarna och att den konkreta innebörden av detta krav därför varierar från fall till fall. MÖD slår vidare fast att funktionskrav måste vara rimliga och möjliga att följa upp. I det aktuella fallet fann MÖD att funktionen av den föreskrivna faunapassagen skulle vara att möjliggöra vandring av öring förbi kraftverket. Enligt MÖD var det i detta fall varken rimligt eller möjligt att föreskriva ett funktionskrav som tar sikte på en viss passageeffektivitet. Domen hade föranletts av att HD hade meddelat prövningstillstånd i MÖD med motiveringen att frågan om villkor som innefattar uppföljningsbara funktionskrav behöver belysas i praxis.

Avslutningsvis...

Visste du att det nu finns bättre statistik över tillståndsprövningar?

I maj presenterade Naturvårdsverket en första, samlad genomgång av statistik över tidsåtgången för en miljötillståndsprövningsprocess. Sammanställningen avser 2020 visar stor variation mellan olika mål, men den genomsnittliga tiden för handläggningstiderna ligger på drygt ett år och något kortare i miljöprövningsdelegationerna än hos domstolen.

Uppdraget är avgränsat till att omfatta prövning av tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter samt vattenverksamheter som prövas i domstol i första instans.

[Mer detaljer och länkar till statistik hittas här.](#)

Och håll ögonen öppna – i höst passar vi på att fräscha upp vårt yttre tillsammans med [Kate!](#)

GLAD SOMMAR FRÅN
OSS PÅ BYRÅN!

